

Kolmiportainen tuki Nousiaisten kunnan esi- ja perusopetuksessa

Nousiainen
Tammikuu 2012

Sisältö

Sisältö.....	2
1 Nousiaisten koulut.....	2
2 Ennen koulua.....	2
2.1 Tukea tarvitsevien lasten päivähoido	2
2.2 Kasvun ja oppimisen tuki esiopetuksessa	2
2.3 Lapsen kehitys seuranta päivähoidosta kouluun	4
3 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki	5
3.1 Oppimisen kolmiportainen tuki.....	5
3.2 Yksilölliset suunnitelmat.....	12
4 Oppimisen ja koulunkäynnin tukimuodot.....	15
4.1 Opetusjärjestelyihin liittyvä tuki	15
4.2 Ohjauksellinen ja muu tuki.....	22
4.3 Oppilashuoltopalvelut	25
5 Nivelvaiheet	30
5.1 Siirtyminen seitsemännelle luokalle.....	30
5.2 Toiselle asteelle ammattikouluun.....	30

1 Nousiaisten koulut

Nousiaisten suurin alakoulu, Nummen koulu, sijaitsee Nousiaisten keskustassa. Kolme muuta alakoulua ovat Kirkonpiirin koulu, Pajulan koulu ja Valpperin koulu. Kaikissa alakouluissa on esiopetusluokat sekä vuosiluokat 1. – 6.

Kunnan yläkoulu, Henrikin koulu, sijaitsee keskustassa. Yläkoulussa on vuosiluokat 7. – 9.

Kaikissa kouluissa annetaan laaja-alaista erityisopetusta. Nummen koulussa ja Henrikin koulussa on lisäksi luokkamuotoista erityisopetusta.

2 Ennen koulua

2.1 Tukea tarvitsevien lasten päivähoito

Eryistä tukea tarvitseva lapsi voi olla hoidossa päiväkodissa tai perhepäivähoidossa. Nuppulan päiväkodissa on integroitu erityisryhmä tukea tarvitseville lapsille. Eryistä tukea tarvitseville lapsille laaditaan oppimissuunnitelma tai kuntoutussuunnitelma, jonka avulla kehitystä tuetaan päivähoiton ja huoltajien yhteistyönä. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville 5-vuotiaille laaditaan HOJKS ja heidän esiopetus on järjestetty integroidussa erityisryhmässä.

Päivähoiton ja huoltajien tukena on erityislastentarhanopettaja ja terveyskeskuspsykologi. Päiväkoteihin on pyritty järjestämään kaksi kertaa lukuvuodessa konsultaatiotilaisuus, jossa kokoontuvat päivähoiton henkilökunta, sosiaalityöntekijät, perhetyöntekijä, puheterapeutti, psykologi, lastenneuvolan terveydenhoitaja sekä erityislastentarhanopettaja. Tarvittaessa tukena on lastenneuvolan lääkäri, fysioterapeutti ja puheterapeutti. Perheillä on mahdollisuus käyttää myös Raision perheneuvolan ja kehitysvammaisten ohjaajan palveluita. TYKS:n lastenneurologia sekä psykiatria järjestävät tarvittaessa tutkimukset ja hoidon. Erikoissairaanhoidon tarviin lääkärin lähete.

2.2 Kasvun ja oppimisen tuki esiopetuksessa

Kasvun ja oppimisen tuki toteutetaan kolmiportaisen tukimallin mukaan.

Työskentelyn ja tuen perustana esiopetuksessa ovat yhdessä kodin kanssa sovitut, perusturvallisuutta ylläpitävät tavoitteet, jotka tukevat lapsen kokonaisvaltaista kasvua. Ensisijaisesti tuetaan lapsen myönteisen minäkuvan ja terveen itsetunnon kehittymistä sekä huolehditaan tasavertaisesta jäsenyydestä ryhmässä. Toiminta on leikinomaista, lapsen kehitystasosta lähtevää toiminnallista ryhmä- ja yksilöohjausta.

Esiopetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana ovat sekä esiopetusryhmän että kunkin lapsen vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet. Kasvun ja oppimisen tukeminen merkitsee yhteisöllisiä ja oppimisympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä lapsien yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Tuen tarve voi vaihdella tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan tai yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää oppimisvaikeuksien varhaiseen tunnistamiseen sekä oppimisen esteiden ja tuen tarpeen arviointiin lapsella, jonka perusopetuksen aloittamista on harkittu siirrettäväksi vuotta myöhäisemmäksi.

Kasvua ja oppimista tuetaan opetusta eriyttämällä, opettajien yhteistyöllä ja opetusryhmiä joustavasti muuntelemalla. Esiopetuksen aloitusvaiheessa opettaja voi laatia yhteistyössä huoltajan ja lapsen kanssa lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelman, jonka avulla lapselle pyritään turvaamaan parhaat edellytykset kasvaa ja oppia. Esiopetuksessa voidaan käyttää myös erityisopettajan tai erityislastentarhanopettajan sekä avustajan työpanosta keinoina vastata esiopetusryhmän tai yksittäisten lasten tuen tarpeisiin jo ennen tehostetun tuen vaiheeseen siirtymistä.

Erityisesti huolehditaan tuen jatkumisesta lapsen siirtyessä muusta varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta perusopetukseen. Siirtopalaverit pidetään keväisin, joihin osallistuvat huoltajat, lastentarhanopettaja/esiopettaja/luokanopettaja, kiertävä erityislastentarhanopettaja /erityisopettaja sekä mahdolliset terapeutit. Esiopetuksen toimijat tekevät yhteistyötä alkuopetuksen kanssa. Lapselle ja lapsiryhmälle tarjotaan esiopetusvuoden aikana kokemuksia perusopetuksen toimintaympäristöstä ja toimintakulttuurista.

Tuen järjestämisen periaatteet

Koulut vastaavat esiopetuksessa olevien lasten kasvatuksesta, opetuksesta sekä tuen suunnittelusta ja järjestämisestä. Sivustysjohtaja suunnittelee ja järjestää kunnan alueella tarvittavan tuen kokonaisuudessaan yhdessä erityislastentarhanopettajien sekä koulujen erityisopettajien kanssa.

Nousiaisissa esiopetuksen aikana lapselle annettava tuki pyritään lähtökohtaisesti järjestämään omassa kunnassa. Yleistä, tehostettua ja erityistä tukea tarjotaan kaikissa esiopetusta antavissa yksiköissä. Erityinen tuki järjestetään integraatioperiaatteen mukaisesti.

Esiopetuksessa olevan lapsen tuen tarpeen arvioinnista, suunnittelusta ja toteutuksesta vastaa esiopetusryhmän opettaja. Opettaja informoi tarvittavia tahoja ja vastaa huoltajien kanssa tehtävästä yhteistyöstä.

Lapsen tuen tarpeen arviointiin, suunnitteluun ja toteutukseen osallistuvat erityisopettaja, kiertävä erityislastentarhanopettaja, huoltajat sekä tarvittaessa oppilashuollon tai lapsen kuntoutuksen asiantuntijat. Lapselle annettava tuki kirjataan.

Jos yleinen tuki ei riitä lapsen kasvun ja kehityksen tukemiseen, siirrytään käyttämään kolmiportaisen tuen mallia. (Kolmiportaisen tuen malli esitetään kappaleessa 3.1.) Lapselle laaditaan pedagoginen arvio, jossa kartoitetaan lapsen kasvua ja kehitystä, arvioidaan toteutuneita tukitoimia sekä pohditaan, millaisia tukitoimia lapselle tulisi jatkossa järjestää tehostetun tuen piirissä.

Pedagoginen arvio käsitellään moniammatillisessa oppilashuoltoryhmässä. Rehtori hyväksyy pedagogiseen arvioon sisältyvän suosituksen lapsen tukitoimiksi ja vastaa moniammatillisen käsittelyn toteutumisesta. Lapselle laaditaan oppimissuunnitelma pedagogiseen arvioon perustuen.

Jos tehostettu tuki ei riitä, lapsen opetuksesta vastaava opettaja laatii selvityksen lapsen kasvun ja kehityksen tilanteesta osaksi pedagogista selvitystä. Selvitys

tehostetusta tuesta ja lapsen kokonaistilanteesta sekä suositus erityisen tuen päätökseksi tehdään moniammatillisesti ja käsitellään oppilashuoltoryhmässä. Sivistysjohtaja tekee päätöksen erityisen tuen antamisesta. Lapselle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS).

Erityisen tuen päätös voidaan tehdä ennen esi- tai perusopetuksen alkamista taikka sen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei vammaan, sairauden, kehityksessä viivästyksen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida muuten antaa. (Perusopetuslaki (POL) 17 § 4 mom.) Erityisen tuen päätöksen tekee Nousiaisten kunnassa sivistysjohtaja.

Pidennetty oppivelvollisuus, ks. kappale 4.1

2.3 Lapsen kehitysseuranta päivähoidosta kouluun

Päivähoidossa tehdään kehitysseurannat lapsesta; 3-vuotiaana HALI, 4-vuotiaana LENE sekä 5-vuotiaana KEHU. Jokaisesta tehdään koontilomake ja se toimitetaan neuvolaan. Neuvola ja päivähoito huolehtivat tiedonsiirtoluvista. Päivähoidossa laaditaan tarvittaessa oppimis- tai kuntoutussuunnitelma, jonka liitteenä ovat mahdolliset asiantuntijalausunnat.

Esiopetuksessa arvioidaan lapsen kehitystasoa ja taitotasoa monipuolisesti. Syyslukukauden alussa kartoitetaan esiluokkalaisten lähtötaso tehtäviä tekemällä, lasta havainnoimalla sekä tutustumalla päivähoidosta siirtyneeseen tietoon lapsesta. Tiedot kirjataan havainnointilomakkeeseen. Esiopettajan on myös mahdollista saada KEHU:n koontilomakkeet neuvolasta. Esiopettaja käy kasvatuskeskustelut huoltajien kanssa lokakuun loppuun mennessä. Keskusteluissa käydään läpi havainnointilomake, jonka pohjalta selvitetään lapsen tiedollisia ja taidollisia valmiuksia, sosiaalisia taitoja, tunneilmaisua sekä työskentelytaitoja. Syyslukukauden lopussa tai kevätlukukauden alussa tehdään kaikille lapsille KPT-piirrosta ja tammi-helmikuussa ryhmävalmiusarviointi. Lapsen havainnointilomake päivitetään keväällä.

Kaikissa vaiheissa lapsen asioista keskustellaan huoltajien kanssa. Jos havainnot lapsesta ja hänen kehityksestään aiheuttavat tuntuva huolta, suositellaan huoltajaa varaamaan aika jatkotutkimuksiin. Tietojen siirtoon psykologille ja ryhmävalmiusarviointiin pyydetään huoltajien suostumus.

Tiedon välittäjänä päivähoidon ja koulun välillä toimivat huoltajat. Erityistä tukea tarvitsevien lasten kohdalla koulun aloittaminen ja oppimispaiikka mietitään tapauskohtaisesti. Huoltajat voivat myös pyytää koulunkäynnin aloittamisen lykkäämistä, jos psykologin lausunto ja muut asiantuntijat puoltavat asiaa. Mikäli päädytään lykkäykseen, huoltajat anovat sitä asiantuntijan suosituksesta ja jättävät hakemuksen sivistysjohtajalle. Sivistysjohtaja päättää asiantuntijalausunnon perusteella koulun aloittamisen siirtämisestä kuten myös lapsen kuulumisesta pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin .

3 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

Opetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana ovat sekä opetusryhmän että kunkin oppilaan vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet. Tuen tarve voi vaihdella tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan tai yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen. Ensisijaista on oppimisen esteiden ja oppimisvaikeuksien varhainen tunnistaminen. Tuki annetaan oppilaalle omassa koulussa erilaisin joustavin järjestelyin, ellei tuen antaminen välttämättä edellytä oppilaan siirtämistä toiseen ryhmään tai kouluun.

3.1 Oppimisen kolmiportainen tuki

Yleinen tuki

Yleinen tuki on kaikille oppilaille tarvittaessa annettavaa tukea. Tuki rakentuu opettajien sekä tarvittaessa muiden asiantuntijoiden yhteistyönä ja vuorovaikutuksessa oppilaan ja huoltajan kanssa. Opetuksen tukikeinoja ovat eriyttäminen, opettajien yhteistyö ja opetusryhmien joustava muuntelu. Ryhmän tai yksittäisen oppilaan tukitoimia ovat tukiopetus, osa-aikainen erityisopetus tai koulunkäyntiavustajan/ohjaajan apu. Myös oppimissuunnitelmaa voidaan käyttää yleisen tuen aikana.

Aamu- ja iltapäivätoiminnalla (tarjolla pääasiassa alle kolmasluokkalaisille) sekä kerhoilla voidaan vaikuttaa oppilaan hyvinvointiin ja oppimismotivaatioon.

Tehostettu tuki

Oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, on pedagogiseen arvioon perustuen annettava tehostettua tukea hänelle tehdyn oppimissuunnitelman mukaisesti. Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei riitä. Se on luonteeltaan vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki. Tehostetun tuen avulla tuetaan suunnitelmallisesti oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä. Tuen tehtävänä on ehkäistä ongelmien kasvamista, monimuotoistumista ja kasautumista.

Tehostetun tuen vaiheessa oppiaineiden oppimääriä ei voida yksilöllistää. Sen sijaan osa-aikaisen erityisopetuksen, opintojen yksilöllisen ohjauksen ja joustavien opetusryhmien käytön sekä kodin kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu. Myös oppilashuollon osuutta oppilaan hyvinvoinnin edistäjänä ja ylläpitäjänä vahvistetaan. Tärkeä tehtävä on tukea oppilaan myönteistä käsitystä itsestään ja koulutyöstään.

Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä tulee seurata ja arvioida säännöllisesti tehostetun tuen aikana. Mikäli oppilaan tilanteessa tapahtuu muutoksia, oppimissuunnitelma tarkistetaan vastaamaan oppilaan tuen tarvetta.

Oppilas voi saada tehostettua tukea vaikka koko perusopetuksen ajan.

Erityinen tuki

Erityistä tukea annetaan niille oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muilla tukitoimilla. Sivistysjohtaja tekee kirjallisen päätöksen erityisen tuen antamisesta pedagogisen selvityksen

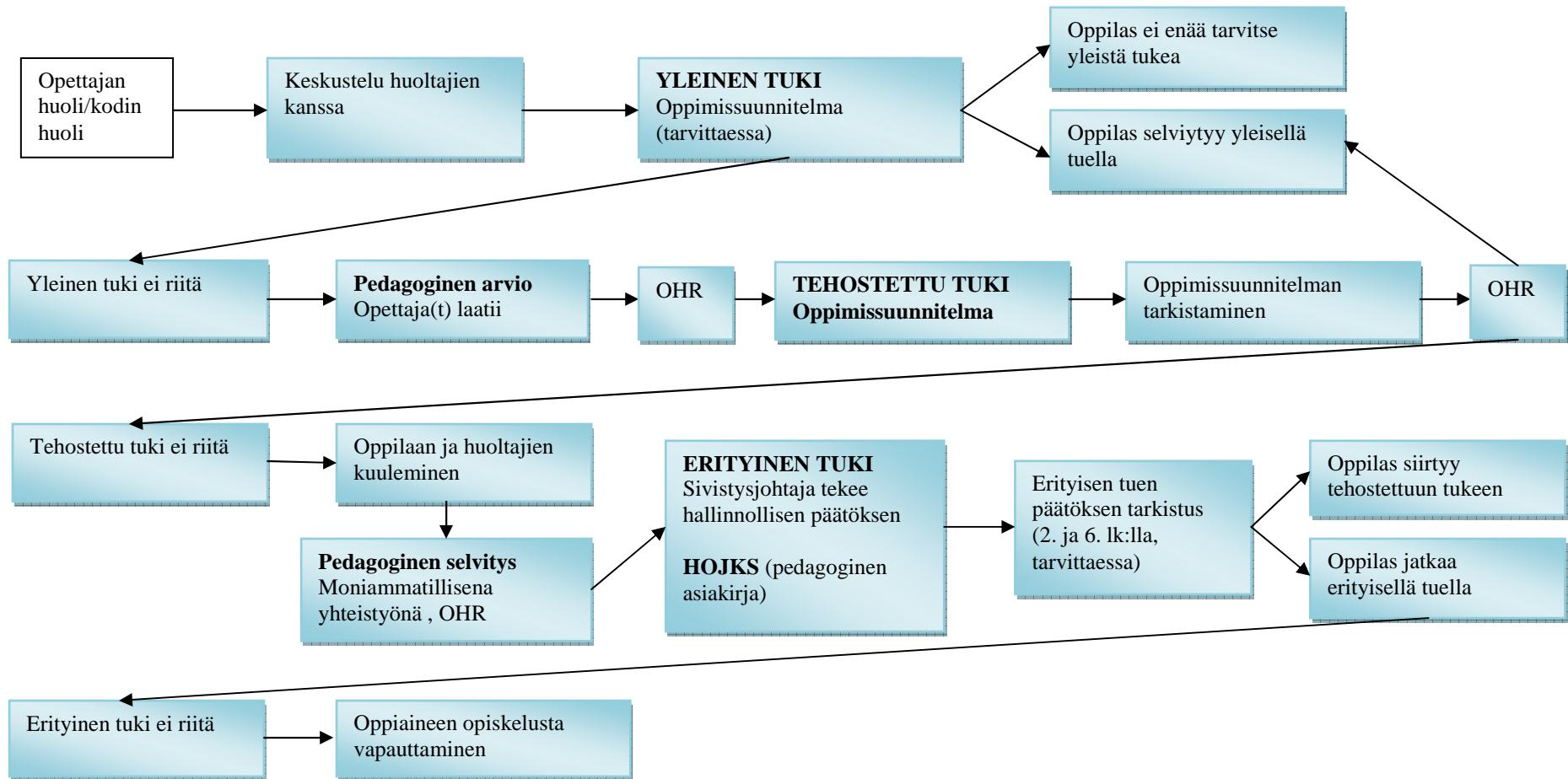
perusteella, Erityisen tuen päätös on määräaikainen. Sivistysjohtaja tarkistaa erityisen tuen päätöksen 2. ja 6. luokan kevätlukukaudella. Erityisen tuen päätöksessä tulee päättää oppilaan pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä muut tarvittavat palvelut sekä tarvittaessa oppilaan opetuksen poikkeava järjestäminen. Oppimäärän yksilöllistäminen edellyttää erityisen tuen päätöstä.

Erityinen tuki muodostuu erityisen tuen päätökseen perustuvasta erityisopetuksesta sekä muista perusopetuksen tukimuodoista. Käytettävissä ovat perusopetuksen kaikki tukimuodot. Erityistä tukea annetaan oppilaalle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan oppimissuunnitelman mukaisesti (HOJKS). Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyt oppivelvollisuuden piirissä.

Erityisen tuen tehtävänä on tarjota oppilaalle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista tukea niin, että oppilas voi suorittaa oppivelvollisuutensa ja saa pohjan opintojen jatkamiselle peruskoulun jälkeen. Oppilaan itsetuntoa ja opiskelumotivaatiota vahvistetaan ja häntä kannustetaan ottamaan edellytystensä puitteissa vastuuta opiskelustaan.

Erityisen tuen päätös voidaan tehdä ennen esi- tai perusopetuksen alkamista taikka esi- tai perusopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei vamma, sairauden, kehityksessä viivästyksen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten. Jos erityisen tuen päätös tehdään perusopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista, tulee sen perustua oppilaan tilanteen uudelleen arviointiin esimerkiksi onnettomuuden tai vakavan sairauden seurauksena. (Perusopetuslaki (POL) 17 § 4. mom.)

Oppilaan tukiprosessi

Pedagoginen arvio tehostettua tukea varten

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon. Pedagogisessa arviossa kuvataan

- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tilanne kokonaisuutena
- oppilaan saama yleinen tuki ja arvio sen vaikutuksista
- oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta tulisi tukea

Oppilaan opettaja tai opettajat yhdessä laativat kirjallisen pedagogisen arvion. Tarvittaessa, ja etenkin silloin kun kyse on oppilaan hyvinvointiin ja kokonaiskehitykseen liittyvistä ongelmista, arvion laatimisessa käytetään myös muita asiantuntijoita (opinto-ohjaaja, terveydenhoitaja, kuraattori ja sosiaalityöntekijä). Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Pedagogisen arvion laatimisessa hyödynnetään oppilaalle jo mahdollisesti osana yleistä tukea laadittua oppimissuunnitelmaa. Oppilaan kuntoutussuunnitelmaa voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa oppilaan siirtyminen takaisin yleisen tuen piiriin käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti oppilashuoltoryhmässä tai muulla tavalla järjestettävässä moniammatillisessa oppilashuoltotyössä siten kuin yksittäisen oppilaan asian käsittelystä säädetään. Tämän käsittelyn jälkeen oppilaalle annettava tehostettu tuki kirjataan oppilaalle laadittavaan oppimissuunnitelmaan. OHR pitää pöytäkirjaa/muistiota ja kirjaa päätökset.

Pedagoginen selvitys erityistä tukea varten

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa sekä tehtävä oppilaasta pedagoginen selvitys. Pedagogisen selvityksen laatimista varten opettaja/rehtori/luokanvalvoja hankkii

- oppilaan opetuksesta vastaavilta opettajilta selvityksen oppilaan oppimisen etenemisestä
- moniammatillisena oppilashuollon yhteistyönä tehdyn selvityksen oppilaan saamasta tehostetusta tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta
- Hankitut tiedot dokumentoidaan pedagogiseen selvitykseen ja niiden perusteella sivistysjohtaja tekee arvion oppilaan erityisen tuen tarpeesta.
- Kirjallisessa pedagogisessa selvityksessä kuvataan
- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tilanne kokonaisuutena
- oppilaan saama tehostettu tuki ja arvio sen vaikutuksista
- oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta tulisi tukea
- perusteltu arvio siitä, tarvitseeko oppilas yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän

Tukijärjestelyt voivat sisältää mm. opetus- ja ohjaushenkilöstöön, oppilashuoltoon, avustajiin ja muihin tarvittaviin palveluihin, opetusmenetelmiin ja työtapoihin, opiskelumenetelmiin sekä materiaaleihin ja välineisiin liittyviä tekijöitä.

Pedagogisen selvityksen lisäksi erityisen tuen päätöksen valmistelemiseksi tulee tarvittaessa hankkia muita lausuntoja, kuten psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys. Pedagogisen selvityksen laatimisessa hyödynnetään oppilaasta aiemmin laadittua pedagogista arviota ja oppilaan oppimissuunnitelmaa. Oppilaan kuntoutussuunnitelmaa voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

Erityisen tuen päätös tarkistetaan lain edellyttämässä vaiheissa sekä aina oppilaan tuen tarpeen muuttuessa. Tarkistamista varten oppilaasta tehdään uusi pedagoginen selvitys. Nousiaisten kunnan hallintosäännön mukaan sivistysjohtaja päättää erityisen tuen antamisesta huoltajan suostumuksella ja erityisen tuen antamista koskevan päätöksen tarkistamisesta 2. ja 6. luokan keväällä (POL 17 §) sekä pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin ottamisesta huoltajan suostumuksella (POL 25§) ja tekee päätöksen pidennetyn oppivelvollisuuden päättämisestä. Rehtori päättää erityisen tuen antamista koskevan päätöksen tarkistamisesta yksittäisten oppiaineiden oppimäärien yksilöllistämisen osalta ja yksilöllistämistä koskevan päätöksen lakkauttamisesta (POL 17 § ja 11 §) sekä erityisen tuen antamista koskevan päätöksen lakkauttamisesta (POL 17 § ja 25 §). Tällöin oppilas siirtyy saamaan tehostettua tukea.

Yleinen ja tehostettu tuki; Erityinen tuki ja HOJKS

MITÄ	KUKA	MILLOIN	DOKUMENTTI + ARKISTOINTI	MUUTA		
Yleinen tuki	Opettaja vuorovaikutuksessa kodin kanssa ja yhteistyö oppilasta opettavien opettajien ja erityisopettajan kanssa.	Kun opettajan huoli herää oppilaan oppimisesta ja kasvusta	Oppimissuunnitelma laaditaan tarvittaessa	Oppimissuunnitelma on pedagoginen asiakirja, josta ei voi valittaa tai hakea muutosta.		
		<i>Oppilas siirtyy koulun sisäisiin järjestelyin</i>			<i>Tuen vähentäminen perustellusti.</i>	
Tehostettu tuki Oppimääriä ei voi yksilöllistää.	Opettajat vuorovaikutuksessa kodin kanssa, esim. kysytty lupa tai pyydetty osallistumaan käsittelemään asiaa OHR:ssa.	Kun yleinen tuki ei riitä ja tarvitaan säännöllistä tukea tai useampia tukimuotoja samanaikaisesti.	Pedagogisen arvion perusteella päätetään siirtymisestä tehostettuun tukeen. Tehostettu tuki kirjataan pedagogisen arvion perusteella viipymättä laadittavaan oppimissuunnitelmaan Oppimissuunnitelmassa on maininta huoltajien antamasta tiedonsiirtoluvasta. Oppimissuunnitelmaa tarkistetaan tuen tarpeen muuttuessa.	Tuen aloittaminen, järjestäminen ja lopettaminen käsitellään OHR:ssa. Oppilas osallistuu ikätasonsa mukaan oppimissuunnitelman laatimiseen. Oppilaan oma opettaja/luokanvalvoja/aineenopettaja/ opo (yläkoulussa) tiedottaa oppimissuunnitelmasta oppilaan kaikkia opettajia.		
		<i>Oppilas siirtyy koulun sisäisiin järjestelyin</i>			<i>Tuen vähentäminen perustellusti.</i>	
Jos tehostettu tuki ei riitä tai halutaan lopettaa tehostettu tuki, laaditaan pedagoginen selvitys.	Moniammatillinen yhteistyö, huoltajia ja oppilasta kuullen.	Kun tehostettu tuki ei riitä.	Pedagoginen selvitys	Tehostettua tukea tulee antaa riittävän pitkä aika.		
		<i>Oppilas siirtyy koulun sisäisiin järjestelyin</i>			<i>Erityisen tuen päätöksen lakkauttaminen</i>	
Erityinen tuki	Erityisen tuen päätöksestä (hallinnollinen, valituskelpoinen) huolimatta tavoitteena on lapsen "kuntouttaminen" takaisin tehostetun tuen kautta yleisen tuen piiriin. Erityistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi oppilaalle on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS).					

Erityisen tuen päätös ja HOJKS

MITÄ	KUKA	MILLOIN	DOKUMENTTI + ARKISTOINTI	MUUTA
Erityinen tuki Päätöksestä voi seurata oppimäärän yksilöllistäminen oppiaineittain, mikäli oppilas ei pysty suorittamaan yleistä oppimäärää hyväksytysti (arvosana 5). Uusi yksilöllistettävä aine →	Sivistysjohtaja tekee erityisen tuen päätöksen, esitys tulee yleensä OHR:lta.	Pedagogisen selvityksen perusteella kun tehostettu tuki ei enää riitä.	Erityisen tuen päätös. Yksilöllistetyn oppiaineen sanallinen ja numeerinen arviointi opintojen aikana ja päättöarvioinnissa merkitään tähdellä (*).	Valituskelppoinen (AVI) hallinnollinen päätös, joka tarkistetaan 2. lk.:n keväällä ja 6. lk.:n keväällä (sivistysjohtaja). Tarkistuksia oppilaan tukeen tehdään tarpeen muuttuessa em. ajankohdista välittämättä. Pedagogisen selvityksen perusteella rehtori tekee päätöksen tuen jatkumisesta tai päättymisestä. Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvien oppilaiden erityisen tuen päätökset tekee sivistysjohtaja.
↓				
HOJKS , pedagoginen asiakirja	Luokanopettaja/-valvoja yhdessä erityisopettajan sekä oppilaan ja huoltajien kanssa muita asiantuntijoita kuullen oppimissuunnitelmaa ja pedagogista selvitystä hyödyntäen → rehtori vahvistaa HOJKS:n	Mahdollisimman pian erityisen tuen päätöksestä.	HOJKS tehdään ja tulostetaan allekirjoitettavaksi.	Huoltajat allekirjoittavat HOJKS:n ja antavat luvan tiedonsiirtoon. HOJKS siirtyy luokalta toiselle ja koulusta toiseen. HOJKS:ssa ei voi kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia.
↓				
HOJKS:n tarkistus	Luokanopettaja/valvoja yhdessä erityisopettajan sekä oppilaan ja huoltajien kanssa	Vähintään kerran vuodessa tai kun on tarve tarkistaa.	Rehtori merkitsee HOJKS:n tarkistamisen.	HOJKS on pedagoginen asiakirja, josta ei voi valittaa tai hakea muutosta. HOJKS on ”työkalu”.

3.2 Yksilölliset suunnitelmat

Oppimissuunnitelma

Oppimissuunnitelma on suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin etenemisestä ja siinä tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta. Sitä voidaan tarvittaessa käyttää osana yleistä tukea ja sitä tulee käyttää tehostetun tuen aikana. Oppimissuunnitelman tavoitteena on turvata oppilaalle hyvät edellytykset edetä opinnoissaan ja auttaa huoltajia sekä opettajia oppilaan tukemisessa. Tarkoituksena on myös, että oppilas oppii vähitellen ottamaan vastuuta opiskelustaan ja saa oppimiseensa enemmän tavoitteellisuutta.

Tehostettua tukea varten tehtävä oppimissuunnitelma perustuu pedagogisessa arvioissa tuotettuun tietoon. Oppimissuunnitelman laativat opettajat yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat. Oppilas osallistuu ikätasonsa edellytysten mukaisesti oppimissuunnitelmansa laatimiseen.

Tehostettua tukea varten laadittavan oppimissuunnitelman tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tukitoimien järjestäminen edellyttää:

- oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- oppilaan oppimiseen, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet
- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa ja minimisuoritusvaatimukset
- pedagogiset ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat, kommunikointitavat, erityiset apuvälineet, oppimateriaalit ja muu tuki
- fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen oppimisympäristöön liittyvät, oppilashuollolliset, ohjaukselliset tai muut ratkaisut
- moniammatillisen yhteistyön kuvaus ja eri toimijoiden vastuualueet
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- edistymisen seuranta ja arviointi, oppilaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa eri tavoin, arviointitavat ja ajankohdat sekä oppilaan itsearviointi
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet

Suunnitelman laadinnassa hyödynnetään oppilaalle mahdollisesti osana yleistä tukea laadittua oppimissuunnitelmaa sekä pedagogista arviota ja sen yhteydessä kerättyä tietoa. Mikäli oppilaalle on laadittu kuntoutussuunnitelma, myös sitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Ensimmäisen luokan oppilaiden oppimissuunnitelma voi rakentua lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelman pohjalle, jos sellainen on tehty. Oppimissuunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia. Oppimissuunnitelmaan ei voi hakea muutosta valittamalla eikä muilla muutoksenhakukeinoilla.

Oppimissuunnitelmasta tiedotetaan kaikille niille oppilaan opettajille, joiden opettamia oppiainesisältöjä suunnitelma koskee taikka joiden oppitunneilla tuen tarve muulla tavalla ilmenee. He osallistuvat myös suunnitelman seurantaan. Oppimissuunnitelma on määräaikainen ja se voidaan laatia myös lyhyeksi ajaksi. Ajan pituus ja seuranta määritellään oppimissuunnitelmassa. Oppimissuunnitelma päivitetään aina tuen tarpeen tai järjestämisen muuttuessa oleellisesti ja vähintään kerran lukuvuoden aikana.

Opetussuunnitelmassa voidaan päättää, että eri oppiaineiden opinnoissa voidaan edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oppilaan oman opinto-ohjelman mukaisesti. Jos tällainen hallintopäätös tehdään yksittäisen oppilaan kohdalla, tulee hänelle laatia oppimissuunnitelma. Siinä on mainittava opintokokonaisuudet, jotka sisältyvät oppilaan opinto-ohjelmaan, ja määriteltävä niiden suorittamisjärjestys, aikataulu sekä mahdolliset erityistavoitteet. Oppilaan opiskelu voidaan järjestää erityisin opetusjärjestelyin, jos oppilaalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot, jos perusopetuksen oppimäärän suorittaminen olisi oppilaalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta tai se on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä.

Perusopetuksen 7. - 9. vuosiluokkien oppilas voidaan ottaa joustavan perusopetuksen toimintaan, minkä jälkeen hänelle tulee laatia oppimissuunnitelma. Oppimissuunnitelma sisältää soveltuvin osin samoja osa-alueita kuin tehostetun tuen aikana laadittava oppimissuunnitelma. Lisäksi siinä kuvataan oppilaan joustavan perusopetuksen järjestäminen koulussa ja muissa oppimisympäristöissä.

Oppimissuunnitelma osana yleistä tukea

Nousiaisissa on päätetty, että oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma osana yleistä tukea silloin, kun tukitoimet ovat säännöllisiä ja oppilasta tuetaan samanaikaisesti usealla eri tavalla. Viimeistään silloin, kun edellä mainitut tukitoimet ovat kestäneet tai niiden voidaan perustellusti arvella kestävän vähintään 5 kk, tulee oppilaalle tehdä oppimissuunnitelma. Kurssimuotoisessa yläkoulussa oppimissuunnitelma tulee tehdä kurssin mukaisesti ja jokaiselle kurssille oma oppimissuunnitelma.

Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, HOJKS

Eryistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi oppilaalle on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Luokanopettaja, erityisluokanopettaja, luokanvalvoja tai aineenopettaja vastaavat siitä, että HOJKS laaditaan viipymättä, kun erityinen tuki aloitetaan ja, että se tarkistetaan opetussuunnitelman perusteissa määrättyllä tavalla. Rehtori vastaa viimekädessä siitä, että HOJKS:t on päivitetty ajallaan.

Suunnitelmasta tulee ilmetä oppilaan erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen. Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma on pedagoginen asiakirja.

Oppilaan opettajat laativat suunnitelman yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa, ellei siihen ole ilmeistä estettä. Tarvittavilta osin se valmistellaan moniammatillisena yhteistyönä. HOJKS:sta tiedotetaan kaikille oppilaan opettajille, joiden opettamia oppiainesisältöjä suunnitelma koskee taikka, joiden oppitunneilla tuen tarve muulla tavalla ilmenee.

Oppilas osallistuu ikätasonsa edellytysten mukaisesti HOJKS:n laatimiseen. Hänelle tulee kertoa, mistä HOJKS:ssa on kysymys ja mitä se sisältää. HOJKS:aan pyritään kirjaamaan vastuualueita, joista oppilaan tulee itse huolehtia ja näin lisäämään oppilaan omaa vastuunottoa koulunkäyntiinsä liittyvissä asioissa. Myös huoltajien osuus oppilaan koulunkäynnin ja oppimisen tukemisessa määritellään HOJKS:ssa.

Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman tehtävänä on tukea pitkäjänteisesti oppilaan yksilöllistä oppimis- ja kasvuprosessia. HOJKS on oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvä suunnitelma opetuksen sisällöistä, pedagogisista menetelmistä ja muista tarvittavista tukitoimista.

HOJKSin tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tukitoimien järjestäminen edellyttää:

- oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin yleiset tavoitteet
- oppiaineet ja aineryhmät sekä valinnaiset opinnot, joita oppilas opiskelee sekä oppiaineiden vuosi-viikkotuntimäärät
- opiskelun erityiset painoalueet niissä oppiaineissa, joissa oppilaalla on yleinen oppimäärä
- oppilaan muuhun kehitykseen, kuten sosioemotionaalisiin tai motorisiin taitoihin liittyvät tavoitteet
- edistymisen seuranta ja arviointi, oppilaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa eri tavoin, arviointi-tavat ja ajankohdat sekä oppilaan itsearviointi
- pedagogiset ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelu-strategiat, työskentelytavat, kommunikointitavat, erityiset apuvälineet, oppimateriaalit ja muu tuki
- fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen oppimisympäristöön liittyvät, oppilashuollolliset, ohjaukselliset tai muut ratkaisut
- erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisten tulkitsemis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden sekä tuki- ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen ja eri toimijoiden vastuualueet
- kuvaus oppilaan opetuksen järjestämisestä muun opetuksen yhteydessä ja/ tai erityisopetuksen ryhmässä
- kuvaus siitä, miten ja millä oppitunneilla erityisopetuksen ryhmässä pääsääntöisesti opiskeleva oppilas opiskelee yleisopetuksen ryhmässä
- moniammatillisen yhteistyön kuvaus ja eri toimijoiden vastuualueet
- kuvaus oppilaan koulukuljetusten järjestelyistä ja vastuista sekä kuljetusta odottavan oppilaan ohjauksesta ja valvonnasta
- oppilaan mahdollinen osallistuminen aamu- ja iltapäivätoimintaan ja kuvaus yhteistyöstä toiminnan järjestäjän kanssa
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet

Mikäli oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi

- luettelo niistä oppiaineista, joissa oppilaalla on yksilöllistetty oppimäärä sekä näiden oppiaineiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt
- edistymisen seuranta ja arviointi, oppilaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa eri tavoin, arviointitavat ja ajankohdat sekä oppilaan itsearviointi niissä oppiaineissa, joissa oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan

Mikäli oppilas opiskelee toiminta-alueittain, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi

- kuvaus toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan yksilöllisistä tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä toiminta-alueittain
- edistymisen seuranta ja arviointi, oppilaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa eri tavoin, arviointitavat ja ajankohdat sekä oppilaan itsearviointi toiminta-alueittain

HOJKS:n laatimisessa hyödynnetään oppilaalle osana tehostettua tukea tehtyä oppimissuunnitelmaa sekä pedagogista selvitystä ja sen yhteydessä kerättyä tietoa. Myös kuntoutussuunnitelmaa voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

Henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia. HOJKS-asiakirjaan voidaan liittää huoltajan antamat yksilöidyt tiedonsiirtoluvat. Siihen ei voi hakea muutosta valittamalla eikä muilla muutoksenhakukeinoilla.

Suunnitelma tulee tarkistaa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa. Henkilökohtaista opetuksen järjestämistä koskevaa suunnitelmaa muutetaan aina oppilaan tuen tarpeen tai opetuksen tavoitteiden muuttuessa. Kokemukset käytetyistä opetusjärjestelyistä, toimintatavoista ja tukipalveluista voidaan kirjata HOJKSiin, ja hyödyntää tätä tietoa suunnitelman toteutumista arvioitaessa. Jos oppilas siirtyy tehostetun tuen piiriin, hänelle laaditaan oppimissuunnitelma.

4 Oppimisen ja koulunkäynnin tukimuodot

4.1 Opetusjärjestelyihin liittyvä tuki

yleinen tuki	tehostettu tuki	erityinen tuki
eriyttäminen oppilaanohjaus oppilashuollon tuki tukiopetus osa-aikainen erityisopetus apuvälineet yms. avustajapalvelut ohjaus- ja tukipalvelut ä m	eriyttäminen oppilaanohjaus oppilashuollon tuki tukiopetus osa-aikainen erityisopetus apuvälineet yms. avustajapalvelut ohjaus- ja tukipalvelut	eriyttäminen oppilaanohjaus oppilashuollon tuki tukiopetus osa-aikainen erityisopetus kokoaikainen erityisopetus apuvälineet yms. avustajapalvelut ohjaus- ja tukipalvelut

i

Eriyttäminen

Eriyttämisen kolme keskeistä ulottuvuutta liittyvät opiskelun laajuuden, syvyyden ja etenemisnopeuden vaihteluun. Eriyttäminen voi kohdistua opetuksen sisältöihin, käytettäviin opetusmateriaaleihin ja menetelmiin, työtapoihin sekä koulu- ja kotitehtävien määrään ja käytettävissä olevaan aikaan.

Tukiopetus

Tukiopetus on eriyttämisen muoto, jolla pyritään ehkäisemään koulunkäynnin ja oppimisen vaikeuksia. Tukiopetukselle ovat ominaisia yksilöllisesti suunnitellut tehtävät, ajankäyttö ja ohjaus. Sitä voidaan antaa samanaikaisopetuksena oppilaan tavallisessa opetusryhmässä, pienryhmässä tai täysin yksilöllisesti. Myös erilaisia joustavia ryhmittelyjä voidaan käyttää tukiopetuksen toteuttamisessa oppituntien aikana. Tukiopetusta annetaan joko oppilaan työjärjestyksen mukaisten, sellaisten oppituntien aikana, joihin tuen tarve liittyy tai oppituntien ulkopuolella. Tukiopetuksen järjestämisessä tulee käyttää monipuolisia menetelmiä ja materiaaleja, joiden avulla voidaan löytää uusia tapoja lähestyä oppittavaa asiaa.

Oppilaalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, on oikeus saada tukiopetusta niin usein ja niin laajasti kuin oppilaan suoriutumisen kannalta on tarpeen. Tukiopetus tulee aloittaa heti, kun oppimiseen liittyvät vaikeudet on havaittu, jotta oppilas ei jäisi pysyvästi jälkeen opinnoissaan. Tukiopetusta voidaan antaa myös ennaltaehkäisevästi.

Tukiopetusta voi antaa kuka tahansa koulun opettaja. Tukiopetus on kohdennettava tarkoituksenmukaisesti oppimisen osa-alueisiin. Aloitteen tukiopetuksen antamisesta oppilaalle tekee ensisijaisesti opettaja. Toiveen tukiopetukseen pääsemisestä voi esittää myös huoltaja. Tukiopetusta antava opettaja kirjaa ylös tukiopetukseen osallistujat, tukiopetuksen antamisen ajankohdan sekä aiheet, joita tukiopetuksessa on käsitelty.

Huoltajille tiedotetaan tukiopetuksen järjestämisestä etukäteen, mikäli tukiopetus on säännöllistä tai tapahtuu oppilaan koulupäivän ulkopuolella. Heille annetaan tietoa tukiopetuksen toteuttamistavoista ja merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille.

Koulun loma-aikojen ulkopuolella järjestetyt perheiden lomamatkat ja näiden poissaolojen vuoksi jälkeenjääneisyys opinnoissa ei ole peruste saada tukiopetusta.

Tukiopetusta voidaan antaa tuen kaikilla tasoilla.

Osa-aikainen erityisopetus

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa. Osa-aikaisella erityisopetuksella voidaan parantaa oppilaan oppimisedellytyksiä ja ehkäistä oppimisen eri alueisiin liittyvien ongelmien kasvua. Tavoitteena on, että oppilas oppii käyttämään kykyjään parhaalla mahdollisella tavalla, suhtautuu omiin vaikeuksiinsa rehellisesti ja realistisesti ja työskentelee täysipainoisesti. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan esimerkiksi oppilaille, joilla on kielellisiä tai matemaattisiin taitoihin liittyviä vaikeuksia, oppimisvaikeuksia yksittäisissä oppiaineissa, vaikeuksia opiskelutaidoissa, sosiaalisissa taidoissa tai koulunkäynnissä. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan joustavin järjestelyin samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena joko jaksoittain tai jatkuvasti yhdessä tai useammassa oppiaineessa koulupäivän aikana.

Aloitteen osa-aikaiseen erityisopetukseen pääsystä voi tehdä oppilas itse, opettaja, huoltaja tai oppilashuoltoryhmä. Erityisopettaja yhdessä opettajan, huoltajan ja oppilaan kehitystason mukaisesti myös hänen itsensä kanssa arvioi erityisopetuksen tarpeen. Arviointiin voivat tarvittaessa osallistua myös

oppilashuollon muut asiantuntijat. Osa-aikainen erityisopetus suunnitellaan ja oppilaan oppimista arvioidaan opettajien yhteistyönä. Esiopetuksesta ja muilta asiantuntijoilta saatua tietoa hyödynnetään tukea suunniteltaessa. Osa-aikaisen erityisopetuksen tarvetta kartoitetaan myös seulonnoin, joiden toteutuksen erityisopettaja sopii luokanopettajan tai aineenopettajan kanssa (äidinkieli ja matematiikka).

Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamistavoista tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Osa-aikainen erityisopetus pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Huoltajan tuki opetuksen onnistuneessa toteuttamisessa on keskeinen. Osa-aikaisen erityisopetuksen kohdentuminen kouluille suunnitellaan vuosittain rehtoreiden kanssa yhteistyössä tarpeiden mukaisesti.

Osa-aikaista erityisopetusta voidaan antaa kaikilla tuen tasoilla.

Erityisopetus

Erytynen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta oppilaan tarvitsemasta, perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta. Erytisopetus on erityisen tuen keskeinen pedagoginen osa-alue ja sen tehtävänä on tukea oppilaan oppimista. Sellaisen oppilaan, jolle on tehty erityisen tuen päätös, opetus ja muu tuki annetaan hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS) mukaisesti.

Erytisopetuksessa voidaan poiketa oppiaineista ja niitä koskevasta valtakunnallisesta tuntijaosta sen mukaan kuin erityistä tukea koskevassa päätöksessä määrätään.

Nousiaisissa erityisopetus järjestetään ensisijaisesti yleisopetuksen ryhmässä tarvittavin tukitoimin. Erytisopetusta voidaan antaa yleisopetuksen opetusryhmässä kunnan jokaisessa koulussa. Opetus voidaan järjestää myös erityisopetuksen pienryhmissä kokoaikaisesti, joustavasti ryhmitellen, jaksoittain tai joustavasti integroiden. Integrointia yleisopetuksen ryhmään pyritään tukemaan mahdollisimman paljon oppilaan edun mukaisesti apuna käyttäen koulunkäyntiavustajaa/ohjaajaa ja erityisopettajaa. Yleisopetuksen opetusryhmien oppilasmäärät pyritään pitämään sellaisina, että erityisen tuen tarpeessa olevien oppilaiden integroiminen on myös käytännön toiminnan kannalta mahdollista ja turvaa kaikkien oppilaiden oikeuden rauhalliseen oppimisympäristöön sekä opettajan yksilölliseen opetukseen.

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen

Opetus järjestetään ottaen huomioon oppilaiden edellytykset ja se voi perustua erilaajuisiin oppimääriin. Ensisijaisena tavoitteena on tukea oppilaan opiskelua yleisen ja tehostetun tuen avulla siten, että yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet on mahdollista saavuttaa kaikissa oppiaineissa. Esimerkiksi eriyttämisen avulla oppilaan opiskelua voidaan tukea keskittymällä oppiaineen ydinsisältöihin. Mikäli edes ydinsisältöihin liittyvien tavoitteiden saavuttaminen hyväksytysti ei tuesta huolimatta ole oppilaalle mahdollista (tarkoittaa arvioinnissa arvosanaa viisi), yhden tai useamman oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää.

Kieli- ja kulttuuritausta, poissaolot, motivaation puute tai esimerkiksi puutteellinen opiskeluteknikka eivät sellaisenaan voi olla syynä oppimäärän yksilöllistämiseen, vaan oppilasta tulee tukea näissä asioissa muilla sopivilla tavoilla.

Oppilaalle ja huoltajalle tulee selvittää yksilöllistettyjen oppimäärien mahdolliset vaikutukset jatko-opintoihin. Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetason määrittelemistä hänen omien edellytystensä mukaiseksi. Tavoitteiden tulee kuitenkin olla oppilaalle riittävän haasteellisia.

Oppimäärän yksilöllistämisestä määrätään erityisen tuen päätöksessä. Oppimäärää ei voida yksilöllistää ilman erityisen tuen päätöstä. Kunkin oppiaineen kohdalla arvioidaan erikseen, voiko oppilas opiskella oppiainetta yleisen oppimäärän mukaan vai tuleeko oppiaineen oppimäärä yksilöllistää. Nousiaisten kunnan opetussuunnitelmassa on määritelty, että ensimmäisiä oppiaineita yksilöllistettäessä päätöksen tekemisen pohjaksi tarvitaan psykologin tai lääkärin lausunto oppimisvaikeuksien laadusta kyseisissä oppiaineissa ja erityisen tuen päätöksen tekee sivistysjohtaja. Jos yksilöllistettävien oppiaineiden määrää on tarpeen myöhemmin lisätä tai vähentää, tehdään uusi pedagoginen selvitys ja sen pohjalta uusi erityisen tuen päätös, jonka voi tehdä rehtori.

Kunkin yksilöllistetyn oppiaineen opetuksesta vastaava opettaja tai opettajat laativat HOJKS:n sisällöt. Tarvittaessa suunnitelma tehdään yhteistyössä esiopettajan, rehtorin, opinto-ohjaajan ja erityisopettajan kanssa. On mahdollista käyttää myös ohjaus- ja tukipalveluja tarjoavan koulun konsultointia. Yksilöllistetyn oppimäärän tavoitteet ja sisällöt johdetaan oppiaineen luokka-asteen yleisistä tavoitteista ja sisällöistä, usein myös alempien luokkien tavoitteita ja sisältöjä soveltamalla. Oppilaan opiskelua voidaan tukea lisäksi sopivilla opiskelumateriaaleilla, -välineillä ja -menetelmillä sekä pedagogisilla järjestelyillä.

Jos oppilas opiskelee yksilöllistettyjen oppimäärien mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana ja sanallinen arvio tähdellä (*). Opetussuunnitelman perusteiden (8.3.) mukaan oppilaan arviointi myös perusopetuksen päättöarvioinnissa voi yksilöllistettyjen oppimäärien osalta olla sanallinen. Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta. Vapauttamiseen oppimäärän opiskelusta tulee olla erityisen painavat syyt. Vapauttamisesta tehdään perusopetuslain 18 §:ssä tarkoitettu hallintopäätös. Oppilaalle, joka on muutoin kuin tilapäisesti vapautettu jonkin aineen opiskelusta, tulee järjestää vastaavasti muuta opetusta tai ohjattua toimintaa.

Pidennetty oppivelvollisuus

Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin ja kestää 11 vuotta. Tarkoitus on vahvistaa oppilaan valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan perusopetuksessa mahdollisimman hyvin.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Heitä ovat muun muassa näkö- ja kuulovammaiset sekä muutoin ruumiillisesti tai

henkisesti vaikeasti vammaiset tai kehityksessään viivästyneet lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella oikeus esiopetukseen alkaa sen vuoden syyslukukauden alussa, jolloin lapsi täyttää viisi vuotta. Päätös oppivelvollisuuden pidentämisestä tarvitaan ennen esiopetuksen alkua, jotta oikeus siihen voi toteutua. Lapsen ohjautuminen riittävän varhain tuen piiriin edellyttää yhteistyötä eri hallintokuntien välillä. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehtoista ja valinnan vaikutuksista. Huoltaja päättää, osallistuuko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen. Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen tulee suunnitella lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella.

Nousiaisissa pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voi kestää 10 tai 11 vuotta ja se alkaa vaihtoehtoisesti seuraavilla tavoilla:

a) Lapsi aloittaa vapaaehtoisessa esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvana opiskeluna esiopetuksessa (6v.) ja tämän jälkeen aloittaa perusopetuksen (7v.).

b) Lapsi aloittaa opiskelun oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvana opiskeluna esiopetusryhmässä sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen (7v.).

c) Lapsi aloittaa opiskelun oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvana opiskeluna esiopetusryhmässä sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää 8 vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvien 5-vuotiaiden lasten vapaaehtoinen esiopetus järjestetään Päiväkotikielissä Nuppulan integroidussa erityisryhmässä. 6-vuotiaana pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat lapset opiskelevat pääsääntöisesti ikätovereidensa parissa oman lähikoulunsa esiopetusryhmässä. Mikäli on etukäteen tiedossa, että lapsi tarvitsee pienryhmäopetusta siirtyessään kouluun, on mahdollista aloittaa jo 6-vuotiaana tulevan koulun esiopetusryhmässä.

Lasten sijoittamisesta esiopetusryhmiin ja perusopetuksen luokkiin vastaa sivistysjohtaja, tehden tiivistä yhteistyötä rehtorin, esiopettajan, kiertävän erityislastentarhanopettajan ja koulupsykologin kanssa. Myös huoltajien toiveet pyritään ottamaan huomioon. Lasten kasvun ja kehittymisen tukemisessa panostetaan erityisesti jatkumoon sekä yhteistyöhön ja tiiviiseen yhteydenpitoon eri toimijoiden välillä. Yhteistyötä tehdään alusta alkaen huoltajien, varhaiskasvatuksen, terveydenhuollon, opetustoimen sekä lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaan myös muiden alojen asiantuntijoiden kanssa. Yhteistyö aloitetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta lapsi saadaan heti riittävän ja oikein kohdistetun tuen piiriin. Huoltajien varhainen perehtyminen ja sitoutuminen lapsen oppimista ja koulunkäyntiä koskeviin asioihin on ensiarvoisen tärkeää. Lapselle on taattava jatkuva moniammatillinen tuki koko pidennetyn oppivelvollisuuden ajan.

Oppilaalle laaditaan HOJKS esiopetuksen alkaessa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman ja kuntoutussuunnitelman pohjalta. Päätöksen

pidennetystä oppivelvollisuudesta samoin kuin sen mahdollisesta purkamisesta tekee sivistysjohtaja. Oppilasta ja huoltajaa kuullaan ennen päätöksen tekemistä.

Pidennetyt oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan tarvittaessa järjestää siten, ettei yhteisenä aineena opeteta toista kotimaista kieltä eikä vierasta kieltä, oppiaineita voidaan yhdistää oppiainekokonaisuuksiksi ja jakaa osa-alueisiin.

Toiminta-alueittain opiskelu

Vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden opetus voidaan järjestää oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain. Myös muulla tavoin vammaisen tai vakavasti sairaan oppilaan opetus voi olla oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä perusteltua järjestää toiminta-alueittain. Opetuksen järjestämisestä oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain päätetään erityisen tuen päätöksessä. Opetussuunnitelmaan kuuluvat toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

Tavoitteet asetetaan yksilöllisesti siten, että ne ovat saavutettavissa olevia ja oppilaalle mielekkäitä. Päivittäisten taitojen oppimisen tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista elinympäristön toimintaan sekä edistää omatoimisuutta ja itsenäistymistä. Opetuksen tulee sisältää terveyttä ja turvallisuutta, arkipäivän elämäntaitoja, asumista ja ympäristössä liikkumista sekä vapaa-ajan viettoa käsitteleviä osa-alueita.

Toiminta-alueet voivat sisältää yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, jos oppilaalla on vahvuuksia jossakin yksittäisessä oppiaineessa. Toiminta-alueittain järjestettyyn opetukseen liittyy aina myös kuntouttavia ja hoitavia elementtejä. Opetuksen suunnittelu ja toteuttaminen edellyttää oppilaan opettajien, muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden välistä yhteistyötä. Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa arviointi tapahtuu toiminta-alueittain. Arviointi annetaan aina sanallisena. Mikäli jokin toiminta-alue sisältää yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, tämä voidaan kuvata osana sanallista arviointia tai todistuksen liitteessä.

Nousiaisten kouluissa ei järjestetä opetusta vaikeimmin vammaisille oppilaille, jotka tarvitsisivat toiminta-alueittain järjestettyä opetusta. Tällaista tukea tarvitsevat oppilaat opiskelevat Turun seudun erityiskouluissa tai varta vasten tätä tarkoitusta varten perustetuilla erityisluokilla.

Luokan kertaaminen ja vuosiluokalle jättäminen

Perusopetusasetuksen 11 §:ssä on määrätty opinnoissa etenemisen ja vuosiluokalta siirtymisen periaatteet. Opetussuunnitelman perusteet täsmentävät asetusta.

Oppilaan koulunkäynnin tukitoimena voidaan käyttää myös luokan kertaamista tai vuosiluokalle jättämistä, mikäli hän ei ole opintojen aikana suorittanut hyväksytysti yhden tai useamman oppiaineen oppimäärää tai jos sitä on pidettävä tarkoituksenmukaisena oppilaan yleisen koulumenestyksen vuoksi. Luokan kertaaminen tapahtuu huoltajan aloitteesta sovitusti yhdessä koulun kanssa. Vuosiluokalle jättämisestä päättävät rehtori ja oppilaan opettajat yhdessä. Huoltajalle tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

Opetussuunnitelmassa määritellään vuosiluokalta siirtymisen ja vuosiluokalle jättämisen periaatteet. Jos oppilas ei ole suorittanut hyväksytysti jonkin oppiaineen tai aineryhmän opetussuunnitelman mukaista oppimäärää, hänen vuosiluokan suorituksensa tulee siltä osin hylätyksi. Oppilaalle tulee varata mahdollisuus osoittaa erillisessä kokeessa saavuttaneensa kyseisen oppiaineen vuosiluokan tavoitteet hyväksytysti. Tilaisuuksia, joissa oppilas voi osoittaa osaamisensa, voidaan järjestää lukuvuoden aikana tai lukuvuoden työn päätyttyä yksi tai useampia sen mukaan, mitä opetussuunnitelmassa päätetään. Erillinen koe voi sisältää monipuolisesti erilaisia näyttömahdollisuuksia.

Vuosiluokan tavoitteet hyväksytysti suorittanut oppilas siirtyy seuraavalle vuosiluokalle. Oppilas voi siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänellä olisi hylättyjä suorituksia, jos arvioidaan, että oppilas kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti.

Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen vuosiluokan suorituksensa yhdessä tai useammassa aineessa on hylätty ja arvioidaan, ettei hän selviydy seuraavan vuosiluokan tavoitteista. Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset raukeavat.

Jos oppilaan vuosiluokan suoritus on yhdessä tai useammassa oppiaineessa hylätty, voidaan oppilaan jättämisestä vuosiluokalle tehdä ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osa-alueet, joiden hyväksytyt suorittaminen on vuosiluokalta siirtymisen edellytyksenä.

Oppilas luetaan yhdeksännen vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai hänen oppivelvollisuuskänsä täyttyy ja hän eroaa koulusta.

Erityisopetuksen ryhmäkokosäädökset

Perusopetusasetuksessa (2 § 3 mom) säädetään opetusryhmien muodostamisesta. POL 17 § 2 momentissa määritellään ryhmäkoot. Ryhmän enimmäiskoko voidaan ylittää, jos se on oppilaiden edellytysten tai opetuksessa käytettävän työskentelytavan takia perusteltua eikä järjestely vaaranna opetuksen tavoitteiden saavuttamista. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille annettavassa opetuksessa opetusryhmässä saa olla enintään kahdeksan oppilasta. Vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden ryhmässä saa olla enintään kuusi oppilasta.

Jos pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan opetus annetaan yleisopetuksen ryhmässä, saa opetusryhmässä olla enintään 20 oppilasta. Jos opetusryhmään on yhdistetty pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevia ja muita POL 17 § 2 momentissa tarkoitettuun erityisopetukseen otettuja oppilaita, tulkitaan opetusryhmän enimmäiskooksi 10 oppilasta.

4.2 Ohjauksellinen ja muu tuki

Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Huoltajilla on ensisijainen kasvatusvastuu lapsesta ja nuoresta ja siitä, että oppilas suorittaa oppivelvollisuutensa. Koulu vastaa oppilaan kasvatuksesta ja oppimisesta koulu yhteistyön jäsenenä. Koulu tukee huoltajia kasvatustyössä niin, että he voivat osaltaan vastata lapsen tavoitteellisesta koulutyöstä. Yhteinen kasvatusvastuu toteutuu koulun ja kodin välisessä yhteistyössä, jonka tavoitteena on edistää lasten ja nuorten oppimisen edellytyksiä, turvallisuutta ja hyvinvointia. Kotien tuki koulutyölle on erittäin tärkeää. Huoltajat ovat lapsensa asiantuntijoita, ja näkevät hänet erilaisissa tilanteissa kuin opettajat. Hyvän yhteistyön edellytys on molemminpuolinen luottamus. Kodin ja koulun yhteistyön lähtökohtana on osapuolien tasa-arvoisuus. Huoltajilla on mahdollisuus tutustua koulun kulttuuriin ja osallistua toimintaan esimerkiksi juhlissa, retkillä ja tutustumispäivinä. Huoltajille annetaan tietoa opetussuunnitelmasta ja opetuksen järjestämisestä. Lukuvuoden alussa kaikkiin koteihin lähetetään tiedote koulun työajoista, yhteystiedoista ja muista tärkeistä koulutyötä koskevista asioista.

Erityisesti tiedonkulkua oppilaan koulutaipaleen nivelvaiheissa pyritään saamaan joustavaksi järjestämällä ns. siirtopalavereja lähettävän ja vastaanottavan tahon välillä sekä tutustumiskäyntejä oppilaalle ja huoltajille tulevaan opinahoon. Huoltajat pääsevät useimmissa kouluissa toimivien vanhempainyhdistysten kautta osallisiksi koulun toiminnan kehittämiseen. Lisäksi koulut pyrkivät aktivoimaan huoltajia muutenkin koulun toimintaan. Koulut tiedottavat toiminnastaan Wilmassa, koulujen kotisivuilla, lukuvuosi- tai muissa tiedotteissa sekä koulujen omissa tilaisuuksissa. Huoltajat voivat keskustella koulun edustajien kanssa vanhempainilloissa, vanhempaintapaamisissa ("vanhempainvartti") sekä muissa yksittäistä oppilasta koskevista tapaamisissa. Nousiaisissa on päätetty, että kaikissa kouluissa pidetään "vanhempainvartit" oppilaan asioista huoltajien kanssa kerran lukuvuodessa luokkien 1-8 aikana sekä tarvittaessa 9. luokan aikana. Myös oppilas voi olla tapaamisessa mukana. Koulujen lukuvuosisuunnitelmissa kuvataan huoltajille tiedottamisen sekä muun yhteistyön toimintatavat ja periaatteet. Koulut tiedottavat huoltajille oppilashuollon sekä sen eri yhteistyötahojen toiminnasta, toimintatavoista eri ongelmatilanteissa taikka yhteistyöhön liittyvissä vaikeuksissa. Tällöin ensisijainen toimintamuoto on neuvottelut kodin ja koulun välillä. Kodin ja koulunyhteistyön arviointia voidaan toteuttaa mm. kyselyjen avulla.

Kodin ja koulun välistä yhteistyötä voidaan toteuttaa

Luokat 1-6

- Koko koulun vanhempainillat ja sen jälkeen kokoontuminen luokittain
- Huoltajien ja opettajan henkilökohtainen keskustelutuokio lukukausittain
- Henkilökohtainen yhteydenpito huoltajan ja koulun välillä tarvittaessa mm. reissuvihkon, sähköpostin, tekstiviestin ja puhelimen välityksellä
- Luokkakohtaiset tiedotteet kotiin luokkaa koskevista asioista
- Koulun tiedote koko lukuvuoden tapahtumista ja henkilökunnasta yhteystietoineen lukukauden alussa
- Huoltajien ja koulun yhteiset teemapäivät, projektit ja retket, koulun juhlalat
- Vanhempainyhdistyksen toiminta

Luokat 7-9

- Tutustumisilta tuleville yläasteen oppilaille ja heidän huoltajilleen 6-luokan keväällä yläasteella
- Vanhempainillat luokka-asteittain ja luokanvalvojan tapaaminen luokittain
- Huoltajien ja opettajan väliset henkilökohtaiset keskustelut
- Koulun tiedote lukuvuoden alussa yhteystietoineen
- Avoimet ovet tapahtuma koulussa kerran oppilaan yläkouluopiskelun aikana
- Kouluun liittyvät tiedotteet ovat Wilmassa
- Mahdollisuus rehtorin, luokanvalvojan, opinto-ohjaajan, erityisopettajan, terveydenhoitajan, oppilashuoltoryhmän ja huoltajien välisiin keskusteluihin ja tapaamisiin tarvittaessa

Ohjauksen järjestäminen

Ohjauksen tavoitteena on antaa oppilaille välineitä itsensä kehittämiseen, yhteisössä toimimiseen ja työelämään suuntautumiseen. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä jatkumo, jonka toteutuminen taataan siten, että ohjaustyöhön osallistuvat opettajat toimivat yhteistyössä opintopolun aikana ja nivelvaiheissa. Kaikkien opettajien tehtävänä on ohjata oppilasta oppiaineiden opiskelussa sekä auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja oppimisen valmiuksiaan sekä ennaltaehkäistä opintoihin liittyvien ongelmien syntymistä. Jokaisen opettajan tehtävänä on oppilaiden persoonallisen kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen. Ohjaus edistää oppilaan kokonaishyvintointia ja sitä toteutetaan moniammatillisessa yhteistyössä. Ohjauksen antamisesta päävastuussa on alakoulussa luokanopettaja ja yläkoulussa oppilaanohjaaja. Oppilaan turvallista siirtymistä opintopolun nivelvaiheissa tulee tukea oppilaanohjaajien ja toisen asteen oppilaitosten ohjauksesta vastaavien opinto-ohjaajien sekä opettajien välisellä yhteistyöllä, joka ylittää oppilaitosten ja kouluasteiden väliset rajat. Oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että oppilas kykenee edistämään opiskelunvalmiuksiaan ja sosiaalista kypsymistään sekä kehittämään elämänsuunnittelun kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Ohjauksen tuella oppilas tekee omiin kykyihinsä ja kiinnostuksiinsa perustuvia opiskelua, koulutusta, arkielämää ja elämänuraa koskevia ratkaisuja. Oppilaanohjauksen tarkoituksena on edistää koulutyön tuloksellisuutta, lisätä hyvinvointia koulussa sekä ehkäistä syrjäytymistä. Sen avulla edistetään myös koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa.

Tulkitsemis- ja avustajapalvelut

Tulkitsemis- ja avustajapalveluita anotaan sivistystoimenjohtajalta, joka tekee niistä tarvittavat hallinnolliset päätökset. Rehtori vastaa palveluiden käytännön järjestämisestä. Oppilaan tarvitsemat tulkitsemis- ja avustajapalvelut kirjataan oppimissuunnitelmaan sekä HOJKS:in. Tulkitsemispalvelut Nousiaisten kunnassa ei anneta opetusta sellaisille kuulovammaisille oppilaille, jotka kommunikoivat pääsääntöisesti viittomilla tai viittomakielellä. Vaikeasti kuulovammaiset nousiaislaiset lapset opiskelevat pääsääntöisesti Turussa C.O Malmin koulussa. Oppimissuunnitelmassa, erityisen tuen päätöksessä ja HOJKS:ssa kuvataan säännöllisesti tukea tarvitsevien oppilaiden tulkitsemispalvelut.

Koulunkäyntiavustajapalvelut

Koulunkäyntiavustajat (uusi nimike koulunkäynnin ohjaaja) toimivat moniammatillisissa työyhteisöissä. Tarkoituksena on luoda tukea tarvitsevalle oppilaalle turvallinen ja kannustava oppimisympäristö. Koulunkäyntiavustajan työn tavoitteena on oppilaan ohjaaminen, avustaminen ja tukeminen oppimisprosessin eri vaiheissa siten, että oppilaan itsenäisyys ja omatoimisuus korostuvat. Työtehtävät sovitaan rehtorin ja opettajan kanssa ja niiden sisältö ja määrä riippuvat oppilaiden tarpeista. Sekä oppimissuunnitelmassa että erityisen tuen päätöksessä ja HOJKS:ssa kuvataan säännöllisesti tukea tarvitsevien oppilaiden avustajapalvelut. Tarvetta avustajan tukeen voi tilapäisesti ilmetä muillakin oppilailla. Nousiaisten kunnan jokaisessa perusopetuksen koulussa on vähintään yksi koulunkäyntiavustaja. Koulunkäyntiavustajat saattavat toimia koulun yleisavustajina, luokka-avustajina tai henkilökohtaisina avustajina. Lisäksi monilla kouluilla järjestetään aamu- ja iltapäivätoimintaa, joissa osa koulunkäyntiavustajista työskentelee ohjaajina. Koulunkäyntiavustajien sijoittuminen eri kouluihin ja luokkiin määräytyy kulloisenkin tarpeen mukaan. Koulunkäyntiavustajien sijoittumisesta kouluihin tekee päätöksen sivistysjohtaja keskusteltuaan asiasta rehtoreiden kanssa.

Koulunkäyntiavustajan ja opettajan yhteistyö perustuu ammatilliseen vuorovaikutukseen ja yhdessä sovittaviin käytäntöihin. Opettajalla on vastuu opetuksen suunnittelusta, toteutuksesta ja oppilasarvioinnista. Toimivan työparityöskentelyn edellytyksenä on molemminpuolinen luottamus ja työtehtäviin sitoutuminen.

Koulunkäyntiavustajan tehtäviin voivat kuulua:

Oppitunneilla avustaminen/ohjaaminen

- Ohjata itsenäisesti oppilasta/ oppilaita opettajan antamien ohjeiden mukaisesti pienryhmissä/luokkatilanteissa
- Ohjata oppilasta hänen kuntoutukseen liittyvissä tehtävissä esim. fysio- tai puheterapeutin ohjeiden mukaisesti, sekä tarvittavien apuvälineiden käytössä

Koulutyöhön liittyvät valmistelut

- Huolehtii opetustilan sekä oppilaan apuvälineiden, oppimateriaalin ja opetusvälineiden järjestämisestä ja valmistamisesta opetustilanteita varten annettujen ohjeiden mukaisesti
- Osallistua opettajan ohjauksessa oppilaan kasvatukseen ja opetukseen

Edistää koulun kasvatustavoitteita

- Olla aikuisen mallina oppilaille
- Tukea oppilaan psyykkistä ja fyysistä hyvinvointia koulupäivän aikana
- Ohjata ja avustaa oppilasta fyysisesti selviytymään koulun päivittäisistä tilanteista, esim. WCkäynnit, ruokailut
- Osallistua tarvittaessa oppilasta koskeviin neuvotteluihin
- Osallistua ulko- ja sisävalvontaan
- Avustaa tarvittaessa koulumatkoilla/-kuljetuksissa

Perushoito

- Huolehtia oppilaan henkilökohtaisesta hygieniasta ja tavaroista
- Sekä mahdolliset muut tehtävät, jotka opettaja tai koulun rehtori määrää. Avustajan tehtävistä sovitaan aina tapauskohtaisesti.

Henkilökohtainen avustaja voi olla oppijan tukena yleisopetuksen ryhmässä tai erityisopetuksen ryhmässä. Henkilökohtaisen avustajan palkkaamiseen tarvitaan aina lääkärin tai psykologin lausunto. Lisäksi selvitetään ao. opettajan ja koulun rehtorin kanssa, onko avustajan palkkaaminen oppilaan koulunkäynnin kannalta välttämätöntä vai voidaanko oppimista tukea muulla tavoin.

Kerhotoiminta

Koulun tarjoaman kerhotoiminnan tavoitteena on tarjota monipuolista, lapsen ja nuoren kasvua ja kehitystä tukevaa vapaa-ajantoimintaa, joka vakiintuu osaksi lapsen ja nuoren koulupäivää. Kerhotoiminnan piiriin pyritään saamaan erityisesti niitä lapsia ja nuoria, joilla ei muutoin ole mahdollisuutta säännöllisiin harrastuksiin. Kerhotoimintaa järjestettäessä otetaan huomioon asuinalueen tarjoamat harrastusmahdollisuudet. Koulun kerhotoimintaa toteuttavat koulun opettajat tai mahdolliset yhteistyö-kumppanit. Rehtorit ottavat kerhotoiminnan huomioon suunnitellessaan työjärjestyksiä. Koulujen lukuvuosisuunnitelmissa kuvataan tarkemmin koulun kerhotoiminta. Koulut tiedottavat kerhotoiminnastaan esimerkiksi vuosittain lukuvuosiedotteessa, vanhempainilloissa, koulun kotisivuilla ja yläkoulussa Wilman kautta. Kerhotoimintaa järjestetään kaikissa kunnan perusopetuksen kouluissa.

Monilla kouluilla järjestetään myös aamu- ja iltapäivätoimintaa, josta on olemassa oma suunnitelmansa "Nousiaisten kunnan aamu- ja iltapäivätoiminnan toimintasuunnitelma" (hyväksytty koulutuslautakunnassa 16.6.2011 § 73). Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta on Nousiaisissa 1- ja 2.luokan oppilaille sekä erityisen tuen tarpeessa oleville 3.-9. luokkien oppilaille tarkoitettua ohjattua ja maksullista toimintaa, jota tarjotaan kaikkina koulupäivinä. Aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestää kunta itse sekä yhteistyössä seurakunnan kanssa. Kerhot toimivat koulujen tiloissa tai koulujen läheisyydessä sijaitsevissa seurakunnan omissa tiloissa.

4.3 Oppilashuoltopalvelut

Oppilashuoltoryhmät

Nousiaisten kaikissa kouluissa toimii oppilashuoltoryhmä hieman vaihtelevin kokoonpanoin sekä aikatauluin. Luokanopettaja/valvoja osallistuu työryhmän työskentelyyn omien oppilaiden asioissa. Sosiaalitoimi osallistuu tapaamisiin tarvittaessa. Oppilashuoltoryhmän toimintaa on kehitetty siihen suuntaan, että kaikki koulun luokat olisi käsitelty kerran syksyllä ja keväällä. Oppilashuoltoryhmän kokouksista pidetään pöytäkirjaa, johon kirjataan käsitellyt asiat. Ryhmän koollekutsujana toimii tavallisesti rehtori.

Kouluterveydenhuolto

Kouluterveydenhuolto perustuu kansanterveyslakiin ja sen asetuksiin. Niiden keskeisenä tarkoituksena on taata kaikille oppilaille tasa-arvoiset oikeudet ja mahdollisuudet terveydenhuollon palveluihin. Tehtävänä on huolehtia oppilaan terveydenhoidosta, koulun terveydellisten olojen valvonnasta sekä järjestää oppilaille tarvittava erikoissairaanhoido. Tavoitteena on kouluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen, kannustaa oppilaita terveellisten elintapojen omaksumiseen, tukea itsetunnon kehittämisessä ja elämäntaitojen hallinnassa yhdessä oppilaiden, huoltajien, opettajien ja oppilashuollon muun henkilöstön kanssa yhdessä.

Kouluterveydenhuoltoa koululla toteuttavat terveydenhoitaja ja lääkäri, ja toiminnasta vastaa Perusturvakuntayhtymä Akseli. Kouluterveydenhoitaja pitää säännölliset vastaanotot koululla, tekee terveystarkastukset, huomioi pitkäaikaissairaudet, esim. Diabetes, koulutyössä, antaa rokotusohjelman mukaiset rokotukset, ohjaa oppilaita tarvittaviin tutkimuksiin ja hoitoon koululääkärille sekä erikoislääkärille ja muihin terveydenhoidon toimipisteisiin, kuten esim. fysioterapeutille. Antaa tarvittavan ensiavun koulutapaturmissa ja äkillisissä sairaustapauksissa. Lisäksi terveydenhoitaja voi pitää seksuaaliterveys – ja ehkäisyneuvontatunteja. Mielenterveystyö on osana kouluterveydenhuoltoa. Koululääkäri tekee määräaikaistarkastukset eka-, viides - ja kahdeksasluokkalaisille. Peruskoulun aikana korostuu oppilaan huoltajien asiantuntijuus ja aktiivisuus kouluterveydenhuollon oppilaskohtaisten suunnitelmien laatimisessa ja toteutuksessa.

Kouluterveydenhuollon tehtävät:

- Oppilaan hyvinvoinnin ja terveyden kokonaisvaltainen seuraaminen, arviointi ja tukeminen yhdessä muiden kouluyhteisössä toimivien asiantuntijoiden kanssa
- Osallistuminen oppimisen, tunne-elämän ja käyttäytymisen ongelmien tunnistamiseen ja selvittämiseen yhteistyössä muun oppilashuoltohenkilöstön ja opetushenkilöstön kanssa. Kouluterveydenhuolto tuo tähän työhön terveyden edistämisen, terveydenhoidon ja lääketieteellisen asiantuntemuksen.
- Huolehtia omalta osaltaan lapsen hoidon ja kuntoutuksen toteutumisesta yhteistyössä eri tahojen kanssa
- Osallistuminen kouluyhteisön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen
- Koulun työolojen ja koulutyön terveellisyyden turvallisuuden ja turvallisuuden valvonta ja edistäminen

Kouluterveydenhoitajia on Nousiaisissa tällä hetkellä (1.1.2012 alkaen) kolme. Nummen ja Henrikin koulujen terveydenhoitajana toimii Leena Puisto. Hänet tavoittaa numerosta 044 4357 511. Kirkonpiirin koulun terveydenhoitajana toimii Marika Wiren. Hänet tavoittaa numerosta 044 4357 519. Paijulan ja Valpperin koulujen terveydenhoitajana toimii Jaana Lehtonen. Hänet tavoittaa numerosta (02) 4477 571.

Terveyskeskuspsykologi

Pääpaino psykologin työssä Maskun terveystieteiden keskuksessa (Perusturvakuntayhtymä Akseli) on lapsissa, nuorissa ja lapsiperheiden parissa tehtävässä työssä. Perustason mielenterveystyö sisältää lapsen psyykkisen ja kognitiivisen kehityksen seurannan ja tukemisen, häiriöiden vaikeusasteen ja hoidon tarpeen arvioinnin sekä tarkempiin tutkimuksiin ja hoitoon lähettämisen. Terveystieteiden keskuksen psykologit hoitavat myös alueen koulupsykologisia tehtäviä. Yhteistyötä tehdään neuvoloissa, kouluissa ja lasten päivähoitossa. Lisäksi huoltajien kanssa käydään keskusteluita lasten kehitykseen ja kasvatuksellisiin asioihin liittyen.

- Keskustelut huoltajien sekä lasten ja nuorten kanssa (esim. kriisin kohdatessa, perhetilanteista johtuvista syistä, jotka heijastuvat koulusta poissaoloina tai lieväasteisissa mielenterveydenongelmissa).
- Osallistuminen ennaltaehkäisevään työhön (esim. vanhempainillat).
- Oppilashuoltotyöryhmiin osallistuminen sekä kouluhenkilökunnan konsultointi.
- Kehitystaso- ja oppimisvaikeustutkimukset sekä lausuntojen kirjoittaminen tarvittaessa.
- Lastensuojelun työryhmään osallistuminen.
- Huoltajien ohjaus ja neuvonta.
- Kun lapsella esiintyy oppimisessa pulmia tai kun huoltajat ja opettaja ovat huolissaan lapsen oppimisen edistymisestä psykologi voi tehdä oppilaalle oppimisvaikeuksien tai oppimisen valmiuksien arvioinnin.

Jatkotutkimukset terveystieteiden keskuksen psykologilla tarpeen silloin, kun

- Lapsi ei ahkerasta työskentelystä ja erityisopetuksesta huolimatta opi odotusten mukaisesti
- Koulun omat selvitykset eivät tunnu riittävilta (on esimerkiksi epäily laajasta ongelmasta, jonka arviointiin erityisopettajan menetelmät eivät riitä)
- Koulu toivoo apua tukitoimien suunnitteluun
- Koulu toivoo tukea koulun ja kodin ristiriitojen selvittämiseen
- Perhe, opettajat tai lapsi ovat huolissaan lapsen oppimisesta tapahtuneesta muutoksesta
- Lapsen taidoissa on tapahtunut selvää taantumista
- Toivotaan selvitystä koulun ulkopuolisten tuki- ja kuntoutuspalveluiden tarpeesta

Tutkimusten avulla pyritään selvittämään syitä oppimisen vaikeuksille suhteuttamalla koulussa esiin tulleita vaikeuksia lapsen kognitiiviseen suoritusprofiiliin sekä kehityshistoriaan. Laajaan tutkimukseen voi sisältyä myös persoonallisuuden sekä tunne-elämän kartoitusta. Tutkimusten tarkoituksena on löytää ja suunnitella riittävät tukitoimet oppimisen turvaamiseksi. Tukitoimet suunnitellaan yhdessä perheen ja opettajan/ koulun kanssa. Ennen tutkimusten aloittamista oppilashuoltotyöryhmää olisi hyvä konsultoida tutkimusten tarpeellisuuden ja hyödyn arvioimiseksi.

Koulukuraattori

Nousiaisissa toimii koulukuraattori neljänä päivänä viikossa. Kuraattorin tavoittaa parhaiten puhelimitse tai sähköpostilla. Oppilaat voivat sopia itse tapaamisaikoja kuraattorin kanssa tai pyytämällä opettajaa ottamaan yhteyttä. Koulukuraattorin tavoitteena on tukea opiskelua ja pyrkiä vaikuttamaan opiskeluolosuhteisiin niin, että opiskelu olisi mielekästä ja edistyksellistä sekä ehkäistä sosiaalisia ja psyykkisiä ongelmatilanteita.

Koulukuraattorin työhön sisältyvät:

- keskustelut oppilaan/ oppilaiden kanssa
- keskustelut huoltajien ja opettajien kanssa sekä yhteistapaamisten järjestäminen
- luokkakäynnit
- osallistuminen oppilashuoltotyöryhmätyöskentelyyn sekä tarvittaessa opettajien kokoukseen
- yhteistyö muiden viranomaisten kanssa
- oppilaan ohjaaminen muiden palvelujen piiriin
- opintoihin liittyvissä asioissa neuvominen, tukipalvelut

Oppilasta voidaan ohjata kuraattorille, kun hänellä on esimerkiksi toistuvia käytöshäiriöitä, aiheettomia poissaoloja, jatkuvaa myöhästelyä, opintojen laiminlyöntiä, suuria elämänmuutoksia, kiusaamista, syrjäytymistä, yksinäisyyttä, suurta vaihtelua opintomenestyksessä tai käyttäytymisessä.

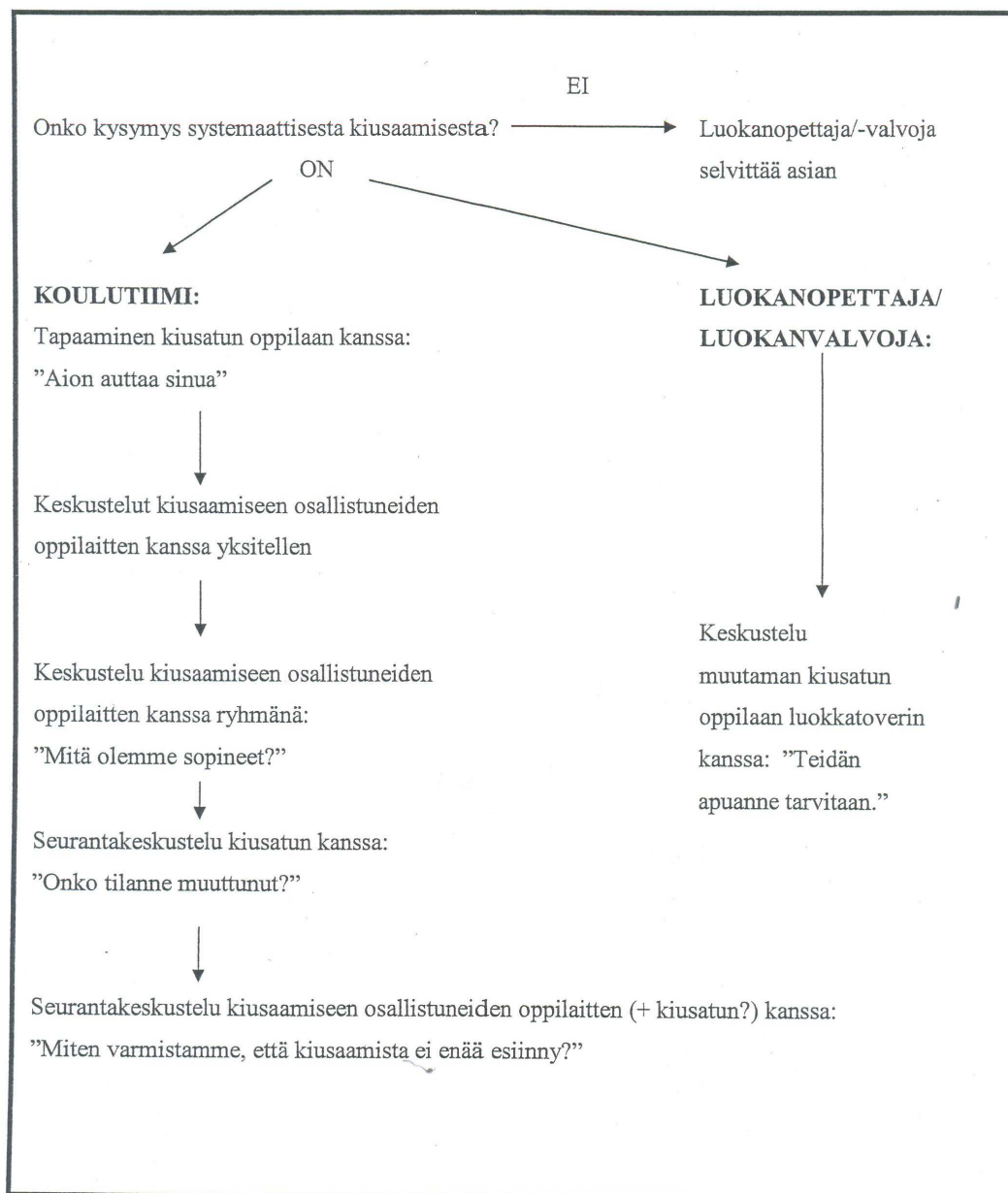
Koulukuraattori Anna Pohjolan tavoittaa numerosta 044 4355 305 tai osoitteesta anna.pohjola@nousiainen.fi.

KiVa Koulu

KiVa Koulu -ohjelma on opetusministeriön rahoituksella Turun yliopistossa kehitetty valtakunnallinen toimintamalli koulukiusaamisen vähentämiseksi. Se perustuu tutkimustietoon kiusaamisesta ja sen vastaisista toimenpiteistä. KiVa -lyhenne muodostuu sanoista Kiusaamisen Vastainen tai Kiusaamista Vastustava.

KiVa Koulu -ohjelman tavoite on vähentää ja ennaltaehkäistä koulukiusaamista, sekä minimoida kiusaamisen seurauksia varhaisella ja tehokkaalla kiusaamistapauksiin puuttumisella. Toimintamalli sisältää sekä yleisiä, koko kouluun ja kaikkiin oppilaisiin kohdistuvia toimenpiteitä, että kohdennettuja, yksittäisiin oppilaisiin ja kiusaamistapauksiin sovellettavia toimenpiteitä. Yleiset toimenpiteet käsittävät lähinnä oppilaiden, huoltajien ja opettajien tiedottamisen kiusaamiseen ja sen ehkäisemiseen liittyvissä asioissa. Oppilaille pidetään joka jaksossa muutamia KiVa Koulu -ohjelman mukaisia teematunteja, joilla käsitellään kiusaamista yleisellä tasolla eri näkökulmista. Kohdennetut toimenpiteet otetaan käyttöön yksittäisten kiusaamistapausten tullessa ilmi, ja ne käsitellään asianomaisten kesken opettajista koostuvan KiVa -tiimin johdolla.

Yhteenveto: Esille tulevien **kiusaamistapausten käsittely KiVa Koulu -ohjelmassa**

5 Nivelvaiheet

5.1 Siirtyminen seitsemännelle luokalle

Vuosiluokalle 7 siirtyminen on oppilaalle suuri ja vaativa vaihe, koska aiempien vuosien aikana omaksuttu luokanopettajajärjestelmä vaihtuu aineopettajajärjestelmään. Koulutalo on eri ja mahdollisesti myös koulumatka on pidempi, jolloin oppilas joutuu käyttämään koulukuljetusta. Koulu on kokonaisuudessaan myös oppilasmäärältään suurempi kuin entinen alakoulu. Oppilaalla on kotiluokka, mutta valinnaisaineissa on myös muita oppilastovereita kuin kotiluokan oppilaat. Tässäkin nivelvaiheessa on tärkeää ennakoida siirtymää valmentamalla oppilasta, huoltajaa ja vastaanottavaa opetusyksikköä.

Siirtymävaiheen tukena toimii ryhmä, joka muodostuu luokanopettajasta, erityisopettajasta ja tarvittaessa koulupsykologista, koulukuraattorista, huoltajasta sekä muista asiantuntijoista.

Rehtori, opinto-ohjaaja ja erityisopettaja käyvät tapaamassa yläkouluun siirtyvän oppilaan luokanopettajaa, jotta saadaan tarpeellista informaatiota oppilaasta opetuksen järjestämiseksi. Myös huoltajia rohkaistaan ottamaan yhteyttä uuteen kouluun tässä nivelvaiheessa. Luokanopettajat antavat tietoa muutoksista, joita seitsemännelle luokalle siirtyminen tuo tullessaan. Rehtori, opo ja tukioppilaat käyvät kertomassa tulevasta koulusta ja opiskelusta kuudennen luokan keväällä. Myöhemmin keväällä järjestetään kuudesluokkalaisille ja heidän huoltajilleen tutustumisilta tulevaan kouluun. Erityisoppilaalla on mahdollista tulla myös seuraamaan opetusta päiväksi tai tarpeen mukaan pidemmäksi aikaa kuudennen luokan keväällä. Näin on tehty erityisesti silloin, kun halutaan varmistusta siitä, että voidaanko oppilas integroida yleisopetukseen pienryhmästä.

Seitsemännen syksyllä on järjestetty ryhmäyttämispäivä, joissa mukana ovat oppilaat, luokanvalvoja, tukioppilaat ja muuta henkilökuntaa. Mukana voi olla myös ulkopuolisia yhteistyötahoja (mm. nuorisotoimi, seurakunta). Ryhmäyttämisen tarkoitus on tutustuttaa oppilaat, luokanvalvoja, opettajat ja sekä koulun muu henkilökunta toisiinsa ja luoda myönteinen ilmapiiri opiskeluun. Tavoitteena on, että kukaan ei jäisi yksin.

Luokanvalvojat tapaavat huoltajat syksyllä ns. huoltajien varteissa, joissa kerrotaan oppilaan koulunkäynnistä yleensä. Vanhempainilloissa, joita järjestetään syksyllä ja keväällä yksi, kerrotaan opiskeluun liittyvistä asioista, mahdollisesti esiinnousseista pulmatilanteista ja murrosikään liittyvistä kysymyksistä. Vanhempainilloissa on myös mahdollista tavata rehtorin, luokanvalvojan, opinto-ohjaajan lisäksi muita aineenopettajia.

5.2 Toiselle asteelle ammattikouluun

Erityistä tukea tarvitsevan oppilaan siirtymistä toiselle asteelle tuetaan huoltajan, erityisopettajan, opinto-ohjaajan, oppilashuollon, ammatinvalintapsykologin, kouluterveydenhuollon, toisen asteen oppilaitosten ohjauksesta vastaavien opinto-ohjaajien, kuraattorien sekä opettajien välisellä yhteistyöllä. Erityisoppilas voi pyrkiä ammatilliseen kouluun, lukioon tai erityisammattikouluun omien taitojen ja edellytystensä mukaisesti. Koulu lähettää oppilaan henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman uuteen kouluun huoltajien luvalla.

Peruskoulussa oppilaat saavat tietoa jatko-opintovaihtoehtoista 7. luokasta lähtien opinto-ohjauksen tunneilla joko pienryhmässä tai integroituna yleisopetuksen ryhmään. Oppilaalle on varattu n. 2 tuntia/lukuvuosi yksilöohjausta varten oppilaanohjaajan luona. Oppilaat tutustuvat työelämään työpaikkakäynneillä ja työharjoittelujaksoilla (TET). Erityistä tukea tarvitseville oppilaille voidaan järjestää myös pidennetty TET tai lisä-TET.

Kodin ja koulun kanssa pidetään tiivistä yhteistyötä jatko-opintoja suunniteltaessa. Vanhempainilloissa kerrotaan yhteishausta ja yleisesti jatkumahdollisuuksista. Joka kolmas vuosi järjestetään erityisoppilaille oma vanhempainilta, jossa erityisammattikoulujen ja ammatillisten koulujen opinto-ohjaajat kertovat ammatillisten koulujen pienryhmäopiskelusta. Toisen asteen oppilaitokset järjestävät Avoimet Ovet -tilaisuuksia, koulutusmessuja ja kouluvierailuja. Oppilailla on myös mahdollisuus osallistua ns. koulutuskokeiluun, jossa mahdolliseen jatko-opiskelupaikkaan voidaan tutustua useamman koulupäivän ajan.

Mikäli jatko-paikan valinta tuottaa suuria ongelmia, niin psykologi testaa tarvittaessa erityistä tukea tarvitsevia oppilaita ja ohjaa näin omalta osaltaan oppilasta sopivan koulutuspaikan löytämisessä. Lisäksi voidaan pyytää valinnan tueksi lääkärin lausunto.

Oppilas voi hakea yhteisvalinnassa toisen asteen koulutukseen. Muutamiin erityisoppilaitoksiin haetaan suoralla haulla. Monessa toisen asteen oppilaitoksessa on yksivuotinen valmentava ja kuntouttava linja sellaisille oppilaille, joille oman linjan löytäminen heti peruskoulun jälkeen tuottaa vaikeuksia.

Oppilaalla on mahdollisuus pyrkiä ammatilliseen erityisopetukseen. Tämä on tarkoitettu opiskelijoille, jotka tarvitsevat erityisiä opetusjärjestelyjä tai oppilashuoltopalveluita vamman, sairauden tai kehityksessä viivästymisen, tunne-elämän häiriön tai muun syyn vuoksi. Opetus järjestetään tuolloin mahdollisimman yksilöllisesti opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti (HOJKS). Erityisopiskelija voi suorittaa tutkintoon tähtääviä opintoja kaikilla koulutusaloilla ja kaikissa tutkinnoissa kuitenkin yksilöllisten edellytysten mukaisesti.

Tavoitteena on valmentaa työhön ja itsenäiseen elämään. Lähtökohtana on, että erityisopiskelijat voisivat sijoittua työelämässä samoihin tehtäviin kuin muutkin opiskelijat.

Syrjäytymisen ehkäisemiseksi käytetään Etsivä nuorisotyön palveluja